FOTO: POLARFORSKNINGSSEKRETARIATET

– Programmet kommer bidra till ökad kunskap och praktiska rekomendationer som kommer kunna underlätta arbetet för en hållbar, samarbetsinriktad och fredlig utveckling i Arktis.

Programchef Cecilia Dahlberg

Mistra Arctic Futures

VAD ÄR UTMANINGEN?

Arktis och dess befolkning står inför mycket stora förändringar. Den globala uppvärmningen har redan idag dramatiska effekter på Arktis, där även annan miljöpåverkan visar tydliga avtryck. Nya tekniska förutsättningar gör att människans direkta påverkan i regionen förväntas öka. Sverige som är ett arktiskt land, och en av de åtta medlemsstaterna i Arktiska rådet, har ett viktigt ansvar i det internationella arbetet kring Arktis framtid. Dessutom måste Sverige, som alla arktiska länder, anpassa sig och aktivt möta de pågående förändringarna på regional och lokal nivå.

»Forskningen om Arktis är viktig för att beslutsfattare i de arktiska länderna ska kunna möta de utmaningar som finns i denna dynamiska region med väl underbyggda beslut.«

Gustaf Lind, Sveriges ambassadör för Arktis och ordförande i Arktiska rådet, Utrikesdepartementet

Förändringarna av miljön i Arktis innebär både faror och möjligheter och i kölvattnet av dessa finns socio-ekonomiska förändringar och nya politiska ambitioner. Konsekvenserna kan vara av mycket skilda slag och på hela skalan mellan lokal och internationell nivå. Naturresurser som man tidigare inte har ansett möjliga att utvinna är idag potentiella tillgångar, vilket ger ett ökat fokus på de geopolitiska frågorna. En krympande havsis ger sjöfarten möjlighet till nya transportvägar. Inte bara de arktiska länderna har ett stort intresse för denna utveckling, utan även länder utanför Arktis geografiska område har starka ekonomiska och politiska intressen i utvecklingen. Samtidigt vill människor och organisationer från hela världen värna om Arktis landskap, djur och naturliv.

HUR KAN PROGRAMMET BIDRA TILL EN LÖSNING?

Dessa nya förutsättningar för Arktis innebär att samhället måste stå redo för nya och varierade utmaningar. Här krävs en bred och stark kunskapsgrund, kraftfulla och smidiga verktyg och en insiktsfull dialog mellan många skilda parter. Det är här en programsatsning som Arctic Futures kan bidra, genom att visa hur samhället kan agera och svara mot den arktiska regionens nya villkor.

Arctic Futures in a Global Context är ett tvärvetenskapligt och samhällsinriktat forskningsprogram med fem enskilda forskningsprojekt som kommer att bidra till en stärkt kunskapsbas i frågor som är särskilt relevanta för utvecklingen i Arktis, men har global relevans. Vissa av forskningsprojekten har den arktiska delen av Sverige i fokus medan andra har en övergripande internationell prägel. Forskarnas och programmets samlade nationella och internationella nätverk blir en kraftfull och välriktad förstärkning av svensk samhällsvetenskaplig Arktisforskning.

HUR KAN PROGRAMMET BIDRA TILL EN LÖSNING?

Genom att samla angelägen samhällsvetenskaplig Arktisforskning i ett gemensamt program skapas unika förutsättningar att vidareutveckla och nå ut med den kunskap som samhället och dess beslutsfattare efterfrågar.

Att kommunicera forskningsarbetet och resultaten bidrar också till att väcka framtidens forskningsfrågor.

Programtid:
2011-2013

Finansiering:
Mistra investerar 38 MSEK

Programvärd:
Polarforskningssekretariatet

Programchef:
Cecilia Dahlberg, Polarforskningssekretariatet

Programstyrelsens ordförande:
Anders Karlqvist

Programansvarig, Mistra:
Johan Edman

Programmets webbplats:
www.mistra.org/mistraarticfutures

FOTO: BODIL ELMHAGEN

FOTO: DIETER MÜLLER

Projekten i Arctic Futures in a Global Context

Carina Keskitalo, Kulturgeografiska institutionen, Umeå universitet

Ett av forskningsprojekten i Mistraprogrammet Arctic Futures in a Global Context kallas för Beredskap för kriser och störningar: vad kan Sverige lära av andra arktiska områden? (Pre-paring for and responding to disturbance: Arctic lessons for Sweden.)

Såväl klimatförändringar som socioekonomiska förändringar har stor påverkan i arktiska områden. Den svenska delen av Arktis utgörs till stor del av boreala skogsområden vilka inkluderar näringar som skogsbruk och en betydande infrastruktur.

I spåren av klimatförändringar och globalisering kan både ekonomiska förändringar och störningar till följd av stormar, översvämningar och skadedjursangrepp komma att öka. Detta kan påverka regionen genom bland annat förändringar i förutsättningarna för olika näringar samt effekter på den kommunala verksamheten.

Inom detta forskningsprojekt granskar vi hur olika typer av störningar både inom det socioekonomiska området och i relation till klimatförändringar kan komma att påverka nordliga områden i Sverige. Forskningsprojektet analyserar bland annat utveckling av policy och krisberedskap i relation till redan inträffade händelser, både i Sverige och i jämförande perspektiv med andra arktiska länder.

Projektet syftar till att stärka kunskapsgrunden för policyutveckling och att öka samhällets förmåga att svara mot framtida förändringar. Studien genomförs i samarbete med projektpartners vid Saskatchewans universitet i Saskatoon, Kanada samt Lapplands universitet i Rovaniemi, Finland.

Tore Söderqvist och Gerda Kinell, Enveco Miljöekonomi AB, Stockholm

Intressekonflikterna i Arktis förväntas öka till följd av det exploateringstryck som finns för olika naturresurser och ökad möjlighet till utvinning. Utmaningen är att hitta avvägningar som är förenliga med hållbar utveckling. I projektet Arctic Games utvecklas ett tvärvetenskapligt ramverk som kombinerar spelteori, teorier om styrning (governance) av naturresurser och miljöekonomi i syfte att utvärdera styrningsalternativ för Arktis framtid. Samtidigt som projektet är internationellt stärker det svensk Arktisforskning genom medverkan av doktorander och forskare vid svenska lärosäten.

Projektet genomförs i samarbete med Centre for Economic and Financial Research at New Economic School, Moskva, Avdelningen för miljöstrategisk analys (fms), KTH, Northern Research Institute, Tromsö, Nationalekonomiska institutionen, Stockholms universitet, Universitetet i Nordland, Bodö.

Sverker Sörlin och Nina Wormbs, Avdelningen för teknik- och vetenskapshistoria, KTH

Debatten om framtiden i Arktis är het just nu, men det är inte första gången. Arktiska framtider har formulerats under hela 1900-talet, ofta entusiastiska, men ibland dystra. Projektets frågor rör vilka som stått bakom dessa framtider och hur de har formulerats mot bakgrund av samtida förutsättningar i politik, ekonomi, vetenskap och ideologiska föreställningar.

Vi är bland annat intresserade av röster från de lokala befolkningarna. Vilkas intressen betyder mest under olika tidsperioder och vad kan man mena med en ”god” utveckling i Arktis? Genom att tillämpa metoder från områden som teknikvärdering, miljökonsekvensanalys och scenariebyggande vill vi i detta projekt bidra till att diskussionen om Arktis framtid inte bara blir en fråga om makt utan också en fråga om vilkas värden som räknas och vilka röster som har rätt att höras och om framtidens riktning kan utvärderas innan den inträffat.

I projektet medverkar också European University Institute, St Petersburg och Stockholm Environment Institute.

Dieter K. Müller, Kulturgeografiska institutionen, Umeå universitet

Turism är idag en viktig men omdebatterad näring i de nordliga områdena. Projektet Från ekonomiskt bakland till global nöjesperiferi? syftar till att analysera turismens roll för en hållbar utveckling av arktiska och subarktiska samhällen. Turism betraktas i detta sammanhang som ett innovationssystem som kan bidra till sysselsättning men också till en värdesättning av skyddade områden.

En viktig uppgift för projektet är därför att identifiera problem som förhindrar en positiv utveckling. För att åstadkomma detta jämförs det Arktiska Sverige med Yukon, Kanada och Nenetsregionen i Ryssland.

Projektet genomförs i samarbete mellan Umeå universitet och Högskolan Dalarna.

Neil Melvin och Linda Jakobson, SIPRI, Stockholm och Beijing

Ett allt mer tillgängligt Arktis presenterar nya möjligheter. Ett öppet Arktis kommer också att kräva politiska och säkerhetsmässiga arrangemang för att hantera regionens omvandling på ett fredlig och kooperativt sätt. SIPRI:s projekt Arctic futures: hantering av konkurrens och främjande av samarbete, kommer att undersöka de utmaningar som uppstår kring dessa viktiga frågor.

Vilka konsekvenser har öppnandet av Arktis för europeisk säkerhet och för befintliga regionala förvaltningsstrukturer? Hur ska intressen från arktiska och icke-arktiska stater balanseras? Projektet kommer att leda till politiskt relevant forskning och bygga ny expertis i Sverige och utomlands.